

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת נשא – חג השבועות

עם מי ה' משחק?

התורה נקראת 'חמדה גנוזה' ועמה הקדוש ברוך הוא משתעשע בכל יום. נתינת התורה לישראל פירושה שה' בוחר להתעסק ולהשתעשע עם ישראל

שלום לידידינו היקרים!

הגמרא המפורסמת במסכת שבת (פח, א) מתארת שבשעה שעלה משה רבינו למרום, המלאכים שאלו את הקדוש ברוך הוא "מה לילוד אשה בינינו". הקדוש ברוך הוא ענה להם "לקבל תורה בא", והמלאכים התפלאו מאוד ואמרו "חמדה גנוזה שגנוזה לך מאות דורות לפני בריאת העולם – אתה מבקש ליתנה לבשר ודם"?! הקדוש ברוך הוא אמר למשה להשיב למלאכים תשובה, ומשה אמר שהוא מפחד שהמלאכים ישרפו אותו בהבל פיהם. הקדוש ברוך הוא אמר למשה להחזיק בכסא כבודו, ואז משה שאל את הקדוש ברוך הוא מה כתוב בתורה, ולפי זה ענה למלאכים "למצרים ירדתם? אב ואם יש לכם? יצר הרע יש לכם?" תשובתו של משה רבינו לא רק ששכנעה את המלאכים, אלא גם גרמה להם לתת למשה רבינו מתנות, עד שאפילו מלאך המוות נתן למשה רבינו מתנה, ואמר לו שהקטרת היא סגולה לעצירת מגיפה.

אף על פי שאנחנו מכירים את הגמרא הזו כבר מגיל גן, כאשר גדלים רואים שיש בה דברים שקשים להבנה: ראשית, האם המלאכים לא ידעו מה כתוב בתורה? אם הם לא ידעו מה כתוב בתורה, אז על איזו תורה הם דברו, ואם הם כן ידעו מה כתוב בתורה, אז למה הם היו צריכים שמשה רבינו יגיד להם זאת? ולמה מה שמשה רבינו אמר להם שכנע אותם? שנית – אם התורה גנוזה אצל ה' כל כך הרבה דורות מלפני בריאת העולם, איך יכול להיות שכתוב בה על ירידת מצרים ואבא ואמא ויצר הרע? אפשר לשאול את השאלה הזו גם בצורה אחרת קצת, והיא תהיה המפתח להבנת הגמרא הזו: אם בתורה כתוב על ירידת מצרים ועל אבא ואמא ויצר הרע – מה ה' עושה איתה, ולמה היא "חמדה גנוזה" אצלו?

התורה – השעשועים של הקדוש ברוך הוא

חכמינו אומרים במדרש (שיר השירים רבה ה, יא):

שני אלפים שנה קדמה התורה לבריתו של עולם. מה טעם? "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום", ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים.

התורה קדמה לעולם הרבה שנים, והמשמעות היא שהיא שעשועים של הקדוש ברוך הוא. התורה היא לא רק הדרכה לעולם ולאנשים שבו איך להתנהג, שכן היא קדמה לעולם. התורה היא מה שבין הקדוש ברוך הוא לבינו, כביכול, בלי שיהיה משהו חיצוני. כאשר מישהו זקוק למשהו חיצוני, זה נקרא צורך, ולא שעשוע. אבל התורה קדמה לעולם, והיא בין הקדוש ברוך הוא לבינו, ולכן היא נקראת שעשוע.

זה מה שאמרו המלאכים לקדוש ברוך הוא: "חמדה גנוזה, שגנוזה אצלו מאות שנים קודם בריאת העולם – אתה נותן אותה לבשר ודם?" בשר ודם זה גוף, שהוא חיצוני לנשמה, והנשמה זקוקה לו בשביל להתקיים. בני האדם נקראים על שם הגוף, כי הם נזקקים לדברים שחוץ להם בשביל שיהיה להם קיום וחיות. אבל התורה היא שעשוע של הקדוש ברוך הוא בינו לבין עצמו, אז איך אפשר לתת אותה לבשר ודם?

המלאכים לא חשבו שמה שהקדוש ברוך הוא אמר לבני ישראל בעשרת הדברות זה התורה שאיתה הקדוש ברוך הוא משתעשע. הם חשבו שה' אמר לבני ישראל איך עליהם להתנהג, אבל זה לא השעשוע שלו. משל למה הדבר דומה? לאדם שיש לו מפעל לנהל, והוא יוצא מהבית ואומר לפועלים שלו מה לעשות וחוזר הביתה. הבית זה מקום התענוג והשעשוע שלו, והמפעל זה המקום שבו הוא אומר מה צריך לעשות. כך המלאכים חשבו שה' משתעשע עם התורה, ועשרת הדברות זה לא התורה, אלא רק מה שבני ישראל צריכים לעשות.

משה רבינו מחזיק בכסא הכבוד

כאשר ה' אמר למשה רבינו להחזיר למלאכים תשובה, משה רבינו אמר שהוא מפחד שהם ישרפו אותו בהבל פיהם. המלאכים נקראים 'שרפים', כיוון שהם אומרים שאין בכל העולם משהו שהוא באמת קיים בפני עצמו. הם אומרים "קדוש, קדוש, קדוש", ומתכוונים לומר שה' לא זקוק לשום דבר במציאות, וממילא אין שום דבר במציאות שחייב להיות קיים, וזה 'שורף' את כל המציאות. משה רבינו, שהוא ילוד אשה, מפחד שהמלאכים ישרפו אותו, כלומר יראו לו שהוא לא חייב להיות קיים.

על זה הקדוש ברוך הוא עונה לו שיחזיק בכסא הכבוד. ה' רוצה את משה רבינו, וה' רוצה לתת לו את התורה, ומכאן הכח של משה רבינו לענות, כפי שנראה. המלאכים אומרים "קדוש קדוש קדוש ה' צב-אות", ומוסבר בתניא (פרק מו) שהכוונה היא שה' לא זקוק לשום דבר,

אלא הוא רוצה את עם ישראל, את הצבא שלו, והוא שוכן איתם ואצלם, וכל העולם נברא בשביל זה. כך הוא גם אומר עכשיו למלאכים בכך שמשה רבינו מחזיק בכסא הכבוד שלו.

משה רבינו מחזיק במקום שה' יושב עליו כלומר רוצה אותו, וכך הוא נמצא במקום ממנו הוא יכול להחזיר תשובה למלאכים, שלא מחזיקים בכסא הכבוד. ה' לא ברא את העולם בשביל המלאכים, אלא בשביל עם ישראל.

העיסוק והשעשוע של ה' הוא עם ישראל

כיוון שה' אמר למשה להחזיק בכסא הכבוד, משה רבינו יכול להגיד למלאכים שה' משתעשע בעם ישראל. השעשועים של ה' זה מה שהוא רוצה ומתעסק איתו, ועכשיו ה' מתעסק עם עם ישראל דווקא. זה מה שה' מראה בכך שהוא אומר למשה רבינו להחזיק בכסאו, כביכול, וזה מה שה' מראה בכך שהתורה שלו, שהיא "חמדה גנוזה" שלו, שהיא השעשוע שלו - עסוקה בבני ישראל, שיצאו ממצרים ויש להם אבא ואמא ויצר הרע.

המלאכים חשבו שבכך שה' נותן את התורה לבשר ודם, התורה מפסיקה להיות השעשוע שלו, אבל משה רבינו עונה להם שזה בדיוק הפוך: התורה היא תמיד השעשוע של ה', אלא שהשעשוע של ה' הוא עם ישראל, ובו ה' עסוק ונתון כביכול.

לכן אומר משה רבינו "רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי, מה כתוב בה - אנוכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים... כבד את אביך ואת אמך... לא תגנוב". עשרת הדברות הם לא רק הנחיות לעם ישראל איך להתנהג, אלא הם התורה של הקדוש ברוך הוא, השעשוע של הקדוש ברוך הוא.

המלאכים נותנים מתנות למשה רבינו

לאחר שהמלאכים הבינו שה' נותן את התורה לעם ישראל, ויחד עם זה התורה היא השעשוע של ה', כמו קודם שנברא העולם, הם מביאים מתנות למשה רבינו. מהן המתנות הללו?

חכמינו אומרים "העושה מצווה אחת קונה לו פרקליט אחד". כאשר יהודי עושה מצווה נברא מזה מלאך, והכוונה היא שהמלאך מראה ליהודי כמה ה' רוצה את המצווה שהוא עושה ומתעסק בה. היהודי עושה את מעשה המצווה, והמלאך מביא לו את האהבה של ה' ואת הנתינת כח שיש במצווה, שהרי שה' רוצה בה.

כלומר כיוון שהמלאכים הבינו שהתורה שה' נותן לעם ישראל היא השעשוע שלו, לא רק שהם נתנו למשה רבינו לרדת מהר סיני עם התורה, אלא הם גם בעצמם 'נכנסו לעסק', ובאים להראות לבני ישראל כמה ה' עסוק בתורה שהוא נתן להם, ורוצה אותה ומשתעשע בה.

המתנה הגדולה ביותר היא של מלאך המוות שגילה למשה רבינו את סוד הקטורת, כלומר הוא מגלה למשה רבינו שכאשר עם ישראל עושים רצונו של מקום, זה מעלה מהם ריח ניחוח. מלאך המוות בדרך כלל מריח בעולם ריח לא טוב, של קנאה תאוה וכבוד שמוציאים את האדם מהעולם. מלאך המוות מראה לבני האדם שכל מקום שה' לא מתגלה בו הוא מקום לא טוב, ואין למה להמשיך לחיות בו. אבל כיוון שמשה רבינו הסביר למלאכים שה' שוכן איתם ומתעסק איתם ומשתעשע בהם על ידי התורה - מלאך המוות גילה לו שזה עושה ריח ניחוח לה', ומציל ממוות.

ההבנה הזו מביאה אותנו למימרא נוספת שם בגמרא "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים". עולם בלי תורה מדיף ריח לא טוב של אנוכיות וחשדנות, וכל דיבור ודיבור של התורה שה' רוצה אותה, ממלא את העולם בריח ניחוח של אמון ורצון טוב ואהבה בין אדם למקום ובין אדם לחברו.

חג שמח, שנזכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות!

בית 'עוד יוסף חי'

